ПОРАДИ ЮНИМ

Коли мені сказали, що від мене тут чекають виступу, я поцікавився, якого роду бесіду я маю провести. Мене поінформували, що то має бути щось для молоді – щось дидактичне, повчальне або щось у дусі доброї поради. Хай буде й так. Я маю в запасі кілька думок, які часто поривався висловити на повчання юним, бо саме в ніжному віці вони вкорінюються найліпше і найтривкіше та мають найбільшу вартість. Тож, по-перше, юні мої друзі, скажу вам – і я кажу це благально й наполегливо:

Завжди слухайтеся батьків – у їх присутності. Це, зрештою, найкраща політика, бо як не будете, то вони все одно вас присилують. Більшість батьків гадають, ніби знають більше од вас, і ви більшого доб’єтеся, потураючи цьому забобонові, ніж діючи за власним кращим розсудом.

Шануйте своїх зверхників, також незнайомих, і часом декотрих інших. Якщо вас хто скривдить, а ви маєте сумнів, чи то було навмисно, чи ні, то не вдавайтеся до крайніх заходів; просто виждіть нагоди й телепніть його цеглиною. Цього вистачить. Якщо виявиться, що він не мав на думці нічого лихого, вийдіть відкрито й зізнайтеся, що не гаразд вчинили, огрівши його; мужньо зізнайтеся в цьому і скажіть, що ви не хотіли. Так, завжди уникайте грубого насильства; в наш вік милосердя й лагоди час на такі речі вже минув. Полиште динаміт ницим і грубим людям.

Спати лягайте рано – в цім мудрість. Одні авторитети кажуть вставати разом із сонцем; деякі кажуть вставати з цим, інші з тим. Але найкращий у цьому відношенні півень. Коли всі знають, що ви встаєте з півнями, це високо підносить репутацію; а якщо ви дістанете підхожого півня і добре над ним попрацюєте, ви легко зможете натренувати його вставати о пів на десяту завжди,– це як раз плюнути.

Тепер щодо брехні. Вам слід бути дуже обережними в цій справі, а то влипнете за будь здоров. А вже як влипнете, то ніколи більш не будете в

очах гарних і чистих людей такими, як були колись. Не один молодик нашкодив собі навіки однісінькою незграбною і недоробленою брехнею внаслідок недбалості, породженої браком достатнього вишколу. Деякі авторитети гадають, що молодим взагалі не слід брехати. Це, звісно, вже пересада; та хоч я так далеко й не заходжу, однак тверджу, і, певен, маю рацію, що замолоду слід помірковано вдаватися до цього великого мистецтва, поки практика й досвід не принесе впевненості, зграбності й точності, що тільки вони можуть зробити цей хист витонченим і пожиточним. Терплячість, ретельність, пильна увага до подробиць – ось необхідні вимоги; вони з часом дадуть учневі досконалість; на них, і тільки на них може він покластися, як на тверду підвалину майбутнього високого становища. Подумайте, скільки років марудного навчання, роздумів, практики й досвіду пішло на сформування того незрівнянного вчителя, що зумів нав’язати всьому світові гучний і високий афоризм, що "за правдою сила й перемога" – найвеличніший і відкритий перелом в тілі фактичної дійсності, на який будь-коли спромагався народжений жінкою. Бо ж історія нашої раси та й досвіди кожного індивіда густо прошиті доказами того, що правду вбити простіш простого і що брехня, до пуття зліплена, безсмертна. В Бостоні стоїть пам’ятник людині, що відкрила анестезію; тепер багато хто знає, що той чоловік зовсім не відкрив її, а вкрав це відкриття в іншого. Де ж тут за правдою сила й перемога? О ні, дорогі слухачі, той пам’ятник зроблено зі стійкого матеріалу, а брехня, яку він стверджує, проживе мільйон років. Незграбна, квола, кульгава брехня – ось те, чого ви повинні уникати; така брехня справді не тривкіша за пересічну правду. Та що там, то все одно, що одразу сказати правду, й квит. Квола, пришелепувата, бридка брехня не проживе й двох років, хіба що то наклеп на когось. Тоді вона, звісно, непереможна, але то вже не ваша заслуга. І останнє: починайте вправлятися в цьому елегантному і прекрасному мистецтві змалку, починайте зараз. Якби я почав був раніше, то й сам би навчився.

Вважайте, коли трапиться мати справу з вогнепальною зброєю. Скільки горя та страждань спричинило невинне, але необережне поводження з вогнепальною зброєю з боку молоді! Щойно чотири дні тому, якраз там, де я проводжу літо, одна бабуся, стара й сива і така

лагідна, люба душа, яких мало у всій країні, сиділа за своєю роботою, коли її малолітній онук підкрався і зняв стару, побиту іржаву рушницю, якої не чіпали багато років і гадали, ніби вона незаряджена, і націлив її на бабусю, сміючись і погрожуючи вистрілити. Злякана бабуся з благальними зойками кинулася до дверей в іншому кінці кімнати; але, як вона пробігала повз онука, він наставив рушницю просто їй у груди і натиснув курок. Він думав, що рушниця незаряджена. І виявився правий – так воно й було. Отже, ніякої біди не сталося. Це єдиний випадок такого роду, про який мені доводилося чувати. Але все одно, не чіпайте ви старих незаряджених рушниць: це найсмертельніша зброя, створена будь-коли людиною, і б’ють вони без промаху. З ними вам не треба докладати жодних зусиль; не треба вдаватись ні до якої підпори; не треба на них мати ніяких прицілів, та й цілитися навіть зайва річ. Нічого такого, просто вибираєте собі когось із родичів і бабах убік, і будьте певні, влучите прямісінько в нього. Юнак, нездалий влучити за три чверті години з кулемета Гетлінга в собор з віддалі в тридцять ярдів, може взяти старий порожній мушкет і заліпити своїй бабусі сто разів зі ста. Подумайте, що б творилося під Ватерлоо, якби одна армія складалася з хлопчаків, озброєних старими мушкетами, за припущенням, незарядженими, а інша армія – з їх родичів жіночої статі. Від самої думки про це дрож пробирає.

Є багато різних книжок; але для молодих підходять лише добрі. Не забувайте цього. Вони прекрасні, неоціненні й невимовно захватні засоби самовдосконалення. Тож будьте обережні в своєму виборі, дорогі мої юні друзі; дуже обережні; обмежте його виключно Робертсоновими проповідями, Бекстеровими "Ложе святого", "Простаки за кордоном" і їм подібними творами.

Але я сказав досить. Сподіваюсь, ви оцінуєте мої повчання і вони послужать вам за напрямні для ваших стіп і маяком для ваших думок. Дбайливо й ретельно розбудовуйте свій характер на цих засадах, і незабаром, коли ви його добудуєте, то з подивом і вдоволенням побачите, як точно й чітко повторює він характер усіх інших.